

hij liet hun daarom Barabbas los en gaf Jezus, na Hem gegeseld te hebben, over om gekruisigd te worden.”¹⁸

Op dat ogenblik werd het recht in Christus geheiligd. Op dat ogenblik werd ook voor het recht waar: „Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die aan den boezem des Vaders is, die heeft Hem doen kennen.”¹⁹ Het minste wat van het recht gezegd moet worden is, dat het zijn zetel heeft in Gods boezem.²⁰

Het recht wordt gevonden door mensen. Geen rechtsstelsel is volmaakt, maar alleen wanneer het betrokken is op God, ook Van der Hoeven wijst daarop, benadert het juiste afweging van belangen, ware vrijheid, te dragen verantwoordelijkheid, rechtvaardige straf. Het waarlijk schitterende Romeinse rechtsstelsel kende als grondbeginsel: *honestum vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere*, rechtschapen leven, de ander niet schaden, ieder het zijne geven.²¹ Op beslissende punten faalde het echter in de erkenning van de mens als schepsel Gods; zo gold het niet voor slaven. Het formele beginsel: *honestum vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere*, krijgt eerst een materiële inhoud, wanneer het gezien wordt in het licht van het woord van Micha: „Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is en wat de Here van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God.”²² Men kan het ook uitdrukken met de zinspreuk van het wapen van Suriname: *Justitia, pietas, fides, gerechtigheid, vroomheid, trouw*. Hier ligt de basis voor de goede trouw in het overeenkomstrecht, voor het handelen zoals in het maatschappelijk verkeer betaamt, voor de plichten van burger en overheid, voor een strafrecht, dat mens en gemeenschap in de juiste verhouding ziet, voor een internationale samenleving, waarin de oorlog niet meer geleerd wordt.

Grijpen wij zo echter niet te hoog? Kan men het aardse recht zo in verband brengen met God? Gaapt tussen menselijk recht en Goddelijk recht niet een kloof, die binnen de grenzen van deze wereld onoverbrugbaar is?

Wij raken hier een vraagstuk, dat in de naoorlogse rechtswijsgerige

¹⁸ Marcus 15 : 15.

¹⁹ Johannes 1 : 18.

²⁰ Over de betekenis van Jezus voor Pilatus voor recht en staat zie men Karl Barth, *Rechtfertigung und Recht*, Zürich 1938; P. Scholten, *Evangelie en recht*, Verzamelde Geschriften I, blz. 413 e.v.

²¹ D. I, 1, 1, 10.

²² Micha 6 : 8.